

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

13 ביוני 2007

הסלמה משמעותית בעימותים האלימים בין חמא"ס לפת"ח (סיכום ביניים)¹

מימין: אנשי פת"ח/גדודי אלאקצא מוכנים לעימותים עם החמא"ס. משמאל: אנשי חמא"ס/גדודי עז אלדין אלקסאם צרים על מבנה מנגנון הביטחון הלאומי בעזה.
(מקור: <http://www.palissue.com>, 13 ביוני 2007).

כללי

1. הפסקת האש הרופפת בין חמא"ס לפת"ח, שהושגה בתום סבב העימותים הקודם (13-19 במאי), התמוטטה כליל לאחר כשלון השיחות בקהיר. סירוב החמא"ס לקבל את יוזמת אבו מאזן ("יוזמת עשר הנקודות"), בשילוב עם משקעי השנאה העמוקים ואובדן האימון ההדדי בין הצדדים, המלווים

¹ נכון ל- 13 ביוני 2007 שעה 12:00.

בהסתה חריפה- כל אלו עמדו ברקע סבב העימותים החדש, השביעי מאז עליית החמא"ס לשלטון.

חמושים ברחובות עזה (טלוויזית אלאקצא, 12 ביוני)

2. העימותים, שהחלו ב-7 ביוני, הינם נרחבים וקטלניים מקודמיהם. במהלכם התנהלו קרבות קשים (שעדיין לא הסתיימו) במוקדים רבים ברחבי הרצועה, מהם יצאה תנועת החמא"ס כשידה על העליונה. גדודי עז אלדין אלקסאם ו"הכוח המבצעי" הצליחו להשתלט על אזורים נרחבים בצפון הרצועה, בדרומה ובעיר עזה. זאת לעומת התפוררות מואצת של פתח ושל מנגנוני הביטחון הפלסטינים הסובלים מנחיתות צבאית ופועלים ללא הנהגה אפקטיבית (מחמד דחלאן נמצא במצרים שם הוא מחלים מניתוח). בימים האחרונים ניכרת ראשיתה של "זליגה" ליהודה ושומרון, שם יש לפת"ח ולמנגנוני הביטחון יתרון מול החמא"ס.

איש הכוח המבצע של החמא"ס, מנגנון שפעל כזרוע צבאית של החמא"ס במהלך העימותים האחרונים (מקור: <http://www.palissue.com>, 13 ביוני 2007).

3. יו"ר הרשות הפלסטינית **אבו מאזן** ממשיך להפגין **חוסר רלבנטיות** לגבי המתרחש ברצועת עזה. הוא האשים את החמא"ס בניסיון להשתלט על רצועת עזה ע"י שימוש באלימות ובתכנון הפיכה צבאית נגד מוסדות ה"רשות" אך לא נקט יוזמה משמעותית להביא לסיום הקרבות. הועד המרכזי של פתח החליטה להשעות השתתפות פתח בממשלה כל עוד נמשכים העימותים ברצועת עזה, אולם נמנע עד כה מקבלת החלטה בדבר פרישה ממשלת האחדות.

4. אנו עדים איפא **לשיא חדש** בעימות הצבאי והפוליטי המתחולל בין חמא"ס לפת"ח מאז עליית החמא"ס לשלטון. עימות זה, המתאפיין בפרצי אלימות המסתיימים בהפסקות אש רופפות, מונע ע"י שאיפת הצדדים להשיג עמדות כוח ב"רשות הפלסטינית" ובסופו של דבר להשתלט עליה ולכפות את האידיאולוגיה וסדר היום שלהם על הצד היריב ועל הציבור הפלסטיני כולו. **משמעויות ההסלמה הנוכחית :-**

א. **האצת התהליך של השתלטות חמא"ס על רצועת עזה והפיכתה ל"חמאסטאן"**. לנוכח הצלחות החמא"ס בעימותים ברצועת עזה הולך ומתהווה אזור טריטוריאלי שבשליטה מובהקת של החמא"ס ושבובולטת חולשתם של פתח ומנגנוני הביטחון. הדבר מעמיק את **הבידול המעשי והפוליטי**, שבין הרצועה לבין יהודה ושומרון, שם מצליח פתח לשמור על יתרונו מול החמא"ס.

ב. **שיתוקה של ממשלת האחדות ושל הרשות הפלסטינית**. ההסלמה הנוכחית המחישה כי נוסחאות פשרה מעין אלו שהושגו בפסגה במכה אינן פועלות בשטח לנוכח הפערים העמוקים שבין חמא"ס לפתח וחוסר יכולתם לתפקד במסגרת פוליטית משותפת על בסיס סדר יום מוסכם. לנוכח זאת עשויים אבו מאזן ופת"ח לשקול **מימוש איומיהם לפרוק ממשלת האחדות** וצפויים לגבור הקולות הקוראים **לפרק את ה"רשות הפלסטינית"**.

ג. **עולה האפשרות שיעשה ניסיון נוסף של החמא"ס (או של פת"ח וארגוני טרור אחרים) להביא להפסקת העימות הפנימי באמצעות הסטתו לעבר ישראל**. זאת ע"י הגדלת היקף ירי הרקטות או ביצוע

פיגועי "איכות" כדוגמת הפיגוע בכיסופים. יוזכר כי בסבב הפיגועים הקודם בחודש מאי נעשה ניסיון שכזה ע"י החמא"ס, שנחל הצלחה (בראיית החמא"ס), אף כי זו הוכחה כקצרת ימים.

מאפייני סבב העימותים הנוכחי

5. סבב העימותים הנוכחי התחולל **במוקדים רבים** בצפון הרצועה, בעיר עזה ובדרום הרצועה. העימותים התמקדו בניסיונות פגיעה במנהיגים פוליטיים וצבאיים ובפעילי שטח משני הצדדים, ובניסיונות השתלטות של חמא"ס על מפקדות ובסיסים של מנגנוני הביטחון (בעיקר בצפון הרצועה). על פי דיווחי כלי התקשורת של החמא"ס הצליחו פעילי "גדודי עז אלדין אלקסאס" והכוח המבצע להשתלט על **מרבית מפקדות ובסיסי פתח ומנגנוני הביטחון בצפון הרצועה**, בעיר עזה ובדרום הרצועה (בעיקר בח'אן יונס). החמא"ס אף הודיע כי אזור צפון הרצועה הוכרז כשטח צבאי סגור (Palestine- info, 12 יוני).

6. במהלך העימותים נהרגו עד כה כ-70 פעילי פתח, מנגנוני הביטחון וחמא"ס ונפצעו קרוב ל-200 איש. בין ההרוגים והפצועים מצויים גם אזרחים שנקלעו למעגל הלחימה או קרובי משפחה של פעילי פתח וחמא"ס שנרצחו במכוון במהלך ניסיונות החיסול ההדדיים.

7. העימותים הללו התאפיינו **בריבוי גילויי שנאה וברוטאליות**: השלכת פעילים ממגדלים גבוהים; רצח עצורים וחטופים בדם קר; פגיעות מכוונות במשפחות הפעילים המבצעיים; הצתת בתים על יושביהם; פגיעה באנשי דת וחילופי אש באזור מסגדים; וירי והשתוללות בבתי החולים שברצועה תוך הפיכתם לזירות לחימה בין הארגונים².

² הארגון האמריקאי לזכויות האדם Human Rights Watch האשים את פעילי ארגוני הטרור הפלסטינים בביצוע פשעי מלחמה נגד האוכלוסייה האזרחית ברצועה. "רצח אזרחים שאינם מעורבים בעימותים והריגה מכוונת של אסירים הם פשעי מלחמה, חד וחלק", קבעה מנהלת המחלקה למזרח התיכון של הארגון בהודעה שפרסמה מניו יורק (13 ביוני)

8. כלי התקשורת דיווחו על צלפים המסתובבים במסדרונות בתי החולים ומשתמשים בחלונות כבעמדות ירי ועל חמושים שהפכו את המסדרונות והגגות של בתי החולים לעמדות מבוצרות (ynet 13 ביוני). את הפגיעה הקשה מכל ספג **בית החולים הממשלתי בבית האנון**, ששימש מוקד קרבות בין חמא"ס לפת"ח. אתר האינטרנט פאל-פרס המזוהה עם פת"ח הביא את דבריו של מנהל בית החולים ד"ר נאצר רציואן: "הכוח המבצע ופעילי [עז אלדין] אל קסאם צרים על בית החולים ויורים על הרופאים. הם נכנסו פנימה והם יורים על רופאים ומטופלים. הם יורים בתוך חדרי ניתוח וטיפול...יש הרבה הרוגים ופצועים בתוך בית החולים" (11 ביוני). בסופו של דבר "נכבש" בית החולים ע"י החמא"ס וכי העובדים והחולים פונו ממנו (אתר דניא אלוטן, 11 ביוני).

9. במסגרת החיסולים ההדדיים בלטו :-

א. ירי רקטות RPG לעבר ביתו של **אסמאעיל הניה** במחנה הפליטים שאטי (12 ביוני).

הפגיעה בבית אסמאעיל הניה (טלוויזית אלאקצא, 12 ביוני)

- ב. השלכת פעילי פתח ו"כוח 17" מבניינים גבוהים בעזה (10 ו- 11 ביוני).
- ג. תקיפת ביתו של ראש עיריית בית לאהיה והבערתו (12 ביוני).
- ד. ירי פצצות מרגמה לעבר ביתו של רשיד אבו שבאכ (12 ביוני).
- ה. פריצת פעילי חמא"ס לביתו של סמיח אל מדהון, פעיל בכיר בפתח, בבית לאהיא (12 ביוני).

ו. חיסול ג'מאל אבו ג'דיאן, מזכיר פת"ח בצפון הרצועה, בבית לאהיא (11 ביוני).

ז. תקיפת ביתו של מאהר מקדאד, דובר פתח בעזה (12 ביוני).

ח. חטיפה ורצח של מחמד אלדחדוח, פעיל ב"כוח המבצע" של החמא"ס (11 ביוני).

ט. הוצאה להורג של מאזן סעדי עג'ור, מפקד מבצעי של החמא"ס (11 ביוני)

י. חטיפה ורציחה של אנשי דת ובתוכם האמאם של מסגד אלעבאס בעזה השיח' מחמד אל רפאתי (פלסטין מבאשר, 11 ביוני).

יא. ניסיון חיסול של באסם נעים, שר הנוער והספורט, ע"י אנשי פת"ח וכוח 17 (11 ביוני).

10. במסגרת הפגיעה בבסיסים, במתקנים מוסדות וסמלי שלטון בלטו:-

א. תקיפה של מבנה של מפקדת כוחות הביטחון הלאומי בג'באליא ע"י החמא"ס. במקום התנהלו קרבות קשים (12 ביוני).

ב. תקיפת מבנה בעזה המשמש את הטלויזיה הלווינית של החמא"ס (ערוץ אלאקצא) ע"י פעילי פתח. בשידורי הערוץ חלו שיבושים בשעות אחר הצהריים של ה- 12 ביוני (12 ביוני)

ג. ירי פצצות מרגמה לעבר מטה הנשיאות בעזה (12 ביוני).

ד. ירי פצצות מרגמה ע"י החמא"ס לעבר המכללה לטכנולוגיה ולמדעים בח'אן יונס (12 יוני).

ה. ירי פצצות מרגמה ע"י החמא"ס לעבר בסיס של כוחות הביטחון הלאומי בדיר אלבלח (12 ביוני).

ו. פריצת פעילי חמא"ס לביתו של נביל שעת', בכיר בפתח, באזור אל סודאניה בצפון הרצועה. פעילי החמא"ס ירו במאבטח ששהה במקום וזרעו הרס בבית (12 ביוני).

ז. פשיטה של חמושים מפת"ח על מסגד אבו חצירה סמוך לנמל עזה. דווח כי הם חיללו ספרי קוראן וזרעו הרס במסגד (רדיו אלאקצא, 11 ביוני),

11. שני מאפיינים נוספים של סבב העימותים הנוכחי :-

א. עד כה לא נעשו ניסיונות תיווך והרגעה משמעותיים ע"י המצרים (שדומה כי הם מתוסכלים ומיואשים מהמצב) או ע"י הנהגות פתח והחמא"ס. מההודעות המתלהמות של כלי התקשורת של החמא"ס הקוראות לחיסול והרג של פתח והמנגנונים עולה הרושם כי החמא"ס חותר להגיע להישגים צבאיים בשטח ואינו קשוב בשלב זה לנוסחאות של פתרון מדיני.

ב. ארגוני הטרור האחרים, ובמרכזם הג'האד האסלאמי בפלסטין, אינם נוטלים חלק משמעותי בלחימה. הם "מסתפקים" ב"מנת" הירי היומית של מספר רקטות לעבר ישראל, בהפגנים כי הם ממשיכים להימצא בחזית העימות נגדה.

ראשית "זליגת" תקריות ליהודה ושומרון

12. סבב העימותים הנוכחי מתמקד ברצועת עזה שם נהנית החמא"ס מיתרון, והלחימה עדיין לא הועתקה ע"י פת"ח ליהודה ושומרון. עם זאת הושמעו איומים מצד פתח לפגוע בבכירי חמא"ס אם זו תפגע בפעילי פתח ברצועה. לנוכח האיומים הללו דווח כי החמא"ס הודיע על כוננות של מפקדיה ופעיליה בגדה (סוכנות מען, 12 ביוני).

13. בפועל התחוללו מספר תקריות ביהודה ושומרון, שהבולטות שבהם :-

א. מספר חמושים, כנראה אנשי המשמר הנשיאותי, פרצו למשרדי טלוויזיית אלאקצא של החמא"ס, בבניין "פאל-מדיה" בראמאללה, שבסמיכות למקאטעה. החמושים החרימו ציוד מחשבים ועצרו 4 עובדים (12 ביוני).

ב. חמושים מפתח חטפו את תת שר התחבורה המזוהה עם החמא"ס ממשרדו בראמאללה (12 ביוני).

ג. חמושים ירו לעבר מבנה עיריית שכס ולעבר מספר מכוניות של חברי המועצה, בשעה שמועצת העירייה התכנסה במקום (11 ביוני).

מלחמת התעמולה וההכפשות

14. במקביל ללחימה בשטח מתנהלת מלחמת הכפשות בין חמא"ס לפת"ח, שהגיעה בסבב העימותים הנוכחי לשיאים חדשים. גם בתחום זה נהנית החמא"ס מיתרון על פת"ח בזכות התשתית התקשורתית הענפה שלה (טלוויזיה, רדיו, עיתונים, אתרי אינטרנט), כשתפקיד בולט ממלא ערוץ הטלוויזיה הלוויני אלאקצא.

15. בכלי התקשורת של החמא"ס מכוונים הפתח ומנגנוני הביטחון במגוון שמות גנאי: "רוצחים נפשעים", "הקבוצה התועה", "חבורת אוסלו", "הקבוצה הזדונית", "שכירי חרב", "שטנים קטנים", "כלבים שהרגו בדם קר", "קבוצה שמכרה עצמה ליהודים ולאמריקאים", "בעלי זוהמה" שכמותם לא ניתן למצוא אלא במזבלות, "צבא לחד" (ראו למשל ערוץ טלוויזיה אלאקצא, 10 ביוני).

16. ההכפשות וביטויי הגנאי נועדו להעניק לגיטימציה לחיסול אנשי פת"ח ומנגנוני הביטחון. בכמה מהמקרים קראו פעלי חמא"ס במפורש להוציא להורג את מתנגדיהם. כך למשל: קריאה פומבית של יונס אלסטל, חבר המועצה המחוקקת, להרוג את "הכלבים" ולהיפטר מה"רוצחים" הפועלים על פי החלטות היהודים (אתר פאל-מדיה, 11 ביוני); או בפורום של החמא"ס התפרסמה קריאה של שיח' אבו בלאל נזאר ריאן להרוג את ה"רוצחים", ה"כופרים" וה"לחדים" (סוכני לחד אחד מכינויי הגנאי לפת"ח ולמנגנוני

הביטחון) ול"טהר" מ"הכופרים" את מטות מנגנוני הביטחון (פורום PALDF של "מרכז ההסברה הפלסטיני", 12 ביוני).

" צבא לחד הסוכן" [קרי, משתף פעולה עם ישראל],
 אחד מכינויי ההכפשה כלפי פת"ח. כותרת שהופיעה
 באחד משירי ההסתה ששודר בערוץ הטלוויזיה אלאקצא (12 ביוני)

17. מערכת התעמולה של החמא"ס השתלחה ביו"ר "הרשות הפלסטינית" אבו מאזן, שכונה ע"י ערוץ אלאקצא סוכן של צבא לחד (12 ביוני). בכיר בחמא"ס סאמי אבו זהרי קרא לאבו מאזן "נשיא דיקטטור", "סוכן בוגד", אשר "כרת ברית עם הציונים והאמריקאים" (Palestine- info, 12 ביוני). ל"טיפול" תעמולתי מיוחד זכה מחמד דחלאן, "השטן הגדול מכולם", "הזוכה" לסרטוני הסתה בערוץ אלאקצא כמותם לא נראו מאז הסכם מכה. ציר החמא"ס יחיא מוסא ציין כי "דחלאן מייצג את התופעה הגדולה ביותר של בגידה בעם הפלסטיני ובזכויותיו...לא יהיה שקט כל עוד ישנם אנשים, בראשות מחמד דחלאן, הפועלים בהתאם לאג'נדה ישראלית ואמריקאית..." (אתר פלסטין אלאין, 11 יוני).

פוסטר הסתה נגד דחלאן: המוצג כהולגו השליט המונגולי שכבש את מערב אסיה במאה ה-13. מעשי אכזריותו חקוקים בתודעה הערבית אסלאמית עד עצם היום הזה (אתר האינטרנט פלסטין אלאין, 12 ביוני).